

Roser til grave

Planteskoleejer Niels Dines Poulsen

Forbruget af rosenplanter til gravsteder har gennem årene vist en nedadgående tendens. Dette forhold skyldes vel flere årsager — mangel på fagfolk til sprøjtning og beskæring — de undertiden strenge vintre, der har tyndet godt ud i beplantningerne og skabt angst for gentagelser — ændringer i smagsvanerne og sidst, men ikke mindst, det ret begrænsede sortiment, der i årenes løb er blevet anvendt. Et sortiment, der var ret snævert, og som i folkemunde fik navnet „kirkegårdsroser“. Af disse sorter, der alle er af ældre dato, kan nævnes: Lady Reading, Rødhætte og den nære slægtning Joseph Guy, Ellen Poulsen, lysrød og mørkrød, Gruss an Aachen, Nathalie Nypels, Rudolf Kluis, Eva Teschendorff o. m. a.

I de sidste ti år er alle disse sorter kun blevet produceret i ret begrænset antal i danske planteskoler, og en af årsagerne er kirkegårdens ringe forbrug. Alle førnævnte roser er Polyantharoser, og et fæl-

leskendetegn for denne gruppe er den lave vækst, småblomstretthed, hårdførhed og god resistens over for sygdomme.

I begyndelsen af trediverne fremkom Polyantha-Hybriderne (Polyantha x The-Hybrider). De fleste fra denne gruppe var og er næsten alle høje og frodige, og desværre er mange af sorterne modtagelige for meldug og derfor ikke alle lige fremragende til kirkegårdsbrug.

I samme periode sprang man fra de sarte Pernetiana-roser til The-Hybriderne, og selvom der er sket en rivende udvikling af denne gruppe, må det desværre siges, at kun de færreste egner sig til plantning på gravsteder.

De efterfølgende 10 sorter, både The-Hybrider og Polyantha-Hybrider, har jeg udvalgt af det righoldige sortiment, der findes i planteskole-katalogerne. Det er alle sorter, lave som høje, der med held kan anvendes til plantning på gravsteder, store eller små, men som fællesnævner er de alle sunde og rigt blomstrende. Hvorvidt mit valg har været det rigtige, vil jeg overlade til læserne at dømme om; Rødhætte — Ellen Poulsen m. m. findes jo stadig.

Irene af Danmark (Poulsen 1950).

En yndig hvid rose med blomster som Gardenia. Farven kan dog i køligt vejr ændres lidt over i sart lyserød. Væksten er lav og fast, og planten er sommeren igennem rigeligt besat med blomster. Løvet er stærkt og sundt. Irene er ubetinget den bedste hvide polyanthahybrid af de lavtvoksende, der findes på markedet.

Goldjuvel (Tantau 1959).

En storblomstret, stærkt fyldt polyantha-hybrid. Farven er kraftig gul og bleges ikke selv i stærk sol. Væksten er lav og udspærret, løvet mørkt og sundt. Goldjuvel er, af en gul rose at være, meget robust over for stråleplet. Goldjuvel kvitterer hurtigt med nye blomster ved kraftig nedskæring efter første blomstring.

Meteor (Kordes 1959).

Vel nok den laveste sort, vi dyrker, bortset fra Koster- og Miniatureroserne. Blomsterne er middelstore, fyldte og stærkt zinnoberrøde. Modtagelighed for sygdomme er ringe, men Meteor kan få noget bladfald i sensommeren på kold og tung jord.

99. Rose Irene af Danmark

100. Rose Goldjuvel.

Nina Weibull (Poulsen 1962).

Selvom farven hos *Nina Weibull* ligger i den almindelige røde farve, der findes hos så mange polyantha-hybrider, så har sorten så mange værdifulde egenskaber, at jeg tør spå den en stor fremtid. I Sverige går sorten i øjeblikket sin sejrsgang, idet sorten har vist sig at være ualmindelig robust både over for kuldegrader som over for regn. Væksten er middelhøj og tæt med mørkt grønt løv fra jord til top. Endnu har vi ikke set meldug eller stråleplet hos *Nina Weibull*. Blomsterne er middelstore og sidder tæt på planten. Farven er mørkrød, men alligevel livlig. Kvaliteten af de enkelte blomster er prima — holdbare i regn såvel som sol.

Sarabande (Meilland 1957).

En yndig rose med lav og noget udspærret vækst. Blomsterne er store og halvfylde med stærkt gule støvdragere og sidder yndefuldt arrangeret på planten. *Sarabande* er sund og robust og tåler i særdeleshed regn og ruskvejr.

Rumba (Poulsen 1958).

Et festfyrværkeri af farver og måske derfor ikke særlig velegnet til kirkegårde, men jeg tager den alligevel med, fordi sorten er robust og sund. Blomsterne er noget under middelstørrelse og fyldte. Farverne veksler mellem stærk gul og orangerødt — jo varmere desto stærkere farver. Varigheden af de enkelte blomster er langt over normalen, men desværre har *Rumba* en fejl — den skal, så snart afblomstringen er i gang, pudses af, idet kronbladene sidder så fast, at selv en styrtregn ikke kan fjerne dem.

Nu behøver roser til gravsteder givetvis jo ikke at være lave og mere eller mindre kompakte, men det er vel her som med haverne, at arealerne bliver mindre og mindre, og at planterne må afpasses efter forholdene. Adskillige sorter af nyere frembringelse har en frodighed og sygdomsresistens, man ikke tidligere har kendt — ja en frodighed, der undertiden gør roserne til mindre buskroser. De efterfølgende sorter er typiske repræsentanter for disse nye typer — flere kunne nævnes, men uden overdrivelse tør jeg sige, at disse 4 sorter rangerer øverst på den righoldige liste.

101. *Rose Meteor*.

Peace (Meilland 1945).

Kendt af hver eneste haveejer og gartner verden over. *Peace* er en sort, man aldrig går fejl af — let at dyrke — kolossal hårdfør og altid i blomst. En lyserød sort af *Peace* — *Chicago Peace* — blev introduceret sidste år her i landet. Denne sort har bevaret alle dyderne fra *Peace*, og det smukke lyserøde skær gør *Chicago Peace* til en helt ny rose.

102. *Rose Super Star*.

Super Star (Tantau 1959).

Er Peace berømt, så er Super Star ved at gøre den rangen stridig. Sjældent bliver der frembragt så gode The-Hybrider som Super Star. Farven er intensiv laxorange. De fyldte blomster tåler regn såvel som stærk sol. Væksten er ret høj og sygdomme endnu ikke konstateret.

Buismans Triumph (Buisman 1952).

En dejlig sort man kommer til at holde mere og mere af. Frodig og sund med et overdådigt flor af halvfylde rent røde blomster sommeren igennem og til langt ud på efteråret. Denne sort fryser sjældent tilbage og kan ved skånsom beskæring danne en busk på op til halvanden meters højde. Vældig resistent over for meldug og stråleplet.

Queen Elisabeth (Lammerts 1954).

En overordentlig populær rose, der, selv om den bliver lidt voldsom, ved sin skønhed og rigtblomstretthed har bjergtaget alle. Lyserød delikat farve, sund og frodig, blomstrer fra først til sidst, værdig til navnet.

Vil der blive en renaissance for rosenplantning på danske kirkegårde — vil der ske en smagsændring — vil det blive lettere at få kyndig medhjælp — alt dette

er uvist. Rosentiltrækkere verden over arbejder i disse år med at frembringe lave, kompakte typer ikke alene til plantning i haver og anlæg, men også for at frembringe nye sorter til drivning som potteroser. Hvem ved, om ikke nogle af disse sorter kan gå ind i konkurrencen med begonia og andre udplantningsplanter til brug på gravstederne.

Spredte træk af gravmindernes historie

Johannes Tholle

10. Nogle lokale pluk fra 1800'erne.

Om Brahetrolleborg kirkegård fortæller pastor Vedel 1800, at kirkegården „er afdeelt i Gange med Hækker af Ligustrum og Jasminer, hvor imellem hvile Bøndernes Liig af Sognet ... Herskabets Gravsted er indhegnet med Stakitter under nogle høje Træer, men ingen Liigsteen, ingen Gravminde af Marmor, blot en Ramme, der laae plat paa Jorden med Glas for, hvorunder stod en kort Inskription ...“.

Vedel siger også om kirkegården i Ullerup (Als) bl. a., at en del ligsten findes, og af disse er den største 11 kvarter lang og 3 bred, „derpaa den Dødes Navn, naar han var født, og begravet og intet videre ...“ Og i Gabrielis breve fortæller *Sibbern* bl. a. om en præst, der ville læse alle indskrifterne på kirkegården, samt om Kværndrup kirkegård, hvor „den gamle Lassen har faaet Bønderne til at sætte et Kors paa hver Grav, med det Bibelsprog paa, han lagde til Grund for sin Ligtale, og med et Vers af *Grundtvig, Ingemann*, Psalmebogen, gamle Psalmer, snart eet, snart et andet ...“, og dette synes at have givet efterligninger på mange andre steder.

Samtidigt med at *Bang* og *Voigt* arbejdede med anlægget af Københavns Assistenskirkegaard (1805) skrev de til Cancelliet om de kommende gravmæler, at „Da Fremmede uden Tvivl vilde anse disse Monumenter som Vidne om Nationalsmagen, saa bør der vaages over, at de kunne gøre denne Ære“, og der udsendtes derefter et rescript i forskellig udgave (27/12 1816, 8/1 1817 og 11/8 1819) om, at opstilling af monumenter derunder også af sten, metal eller træ skulle godkendes af akademiet for de skønne kunster, — en

103. Gammelt gravmæle i træ og jern på Kimmerslev kirkegård.

Foto: J. Th. 1929.